Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*: în Hamburg: *A. Steiner.*
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 196. | Brașovŭ, Sâmbătă, 4 (16) Septemvre | 1893.

Stare esceptională în Praga.

Brașovŭ, 3 Septemvre v.

Lumea politică din întrégа monarchiă austro-ungară este alarmată de scirea neașteptată, că pentru Praga și jurŭ guvernulŭ austriacŭ a suspendatŭ pe timpŭ de unŭ anŭ dispozițiuuile articulilorŭ 12 și 13 ai constituției, privitóre la dreptulŭ de întrunire și la libertatea cuvêntului și a pressei. Tot-odată este suspendată și activitatea curților cu jurațĭ în cerculŭ judecătorescŭ alŭ Pragei. Astfelŭ s'a întrodusŭ pentru Praga și împrejurime în tótă forma așa numita mică stare de asediu.

Pe noi, ceștĭ din Ardealŭ, ne surprinde mai puținŭ, când audimŭ de stărĭ esceptionale, căcĭ dela 1869 încóce, noi totŭ de asemenĭ stărĭ amŭ avutŭ parte, dér totușĭ trebue sĕ ne mirămŭ, că ministeriulŭ Taaffe, care și-a scrisŭ în programŭ împăcarea naționalităților, după aprópe 14 anĭ de guvernare, nu scie sĕ-șĭ mai ajute altfelŭ, decâtŭ luându-șĭ refugiu la forța brutală prin întroducerea de mĕsurĭ esceptionale.

Nu ne îndoimŭ, că împăciuirea între Germanĭ și Boemĭ, care nu s'a pututŭ realisa pe calea bunei înțelegerĭ, prin astfelŭ de mijlóce ale forții va fi și mai puținŭ realisabilă. Totușĭ trebue sĕ recunóscemŭ și noi ceea ce mărturisesce adĭ o fóiă ungurésca, că mĕsura guvernului Taaffe este celŭ puținŭ o brutalitate fățișă și sinceră și nu se îmbracă în haina minciunei, ca brutalitatea guvernului unguresc.

Scimŭ, că nemulțămirea în sînulŭ Cehilorŭ a ajunsŭ la culme în urma necurmatelorŭ șovăirĭ ale guvernului de a satisface postulatelorŭ lorŭ. Acéstă adêncă nemulțumire s'a datŭ pe față mai alesŭ în timpulŭ din urmă printr'unŭ șirŭ de manifestațiunĭ publice, făcute cu scopŭ de a protesta în contra stărilorŭ actuale. Massele iritate cehice din Praga au demonstratŭ și cu ocasiunea dilei nascerei Majestății Sale, ceea ce a produsŭ multŭ sânge rĕu în Viena, așa că se crede, că aceste demonstrațiunĭ au datŭ îndemnulŭ la întroducerea stării esceptionale.

Faptŭ este, că ministeriulŭ a luatŭ hotărîrea pentru acestŭ pasŭ la 22 Augustŭ și ordonanțele din cestiune pórtă data de 12 Septemvre. Acésta di era aniversarea publicării acelui rescriptŭ regescŭ, prin care, la 1871, s'a fostŭ promisŭ Boemilorŭ încoronarea pe temeiulŭ cunoscutelorŭ „articole fundamentale“, stabilite sub scurta guvernare a ministeriului Hohenwart. Cehii tinerĭ se hotărîseră a face manifestațiunĭ pentru dreptulŭ publicŭ alŭ Boemiei, serbândŭ acéstă aniversare. Intrunirile intenționate însĕ au fostŭ oprite de organele poliției și cei adunațĭ în preséra acelei dile, fură împrăștiațĭ cu forța. In Praga, unde Cehii tinerĭ se adunaseră la unŭ banchetŭ, s'a produsŭ mare turburare prin intervenirea poliției și n'a lipsitŭ multŭ ca sĕ se încaere poporulŭ cu organele siguranței publice.

Firesce, că mĕsura guvernului Taaffe a produsŭ iritațiune nespusă în Praga. Cea dintêiu urmare a proclamării stării esceptionale a fostŭ, că s'a sistatŭ activitatea tuturorŭ cluburilorŭ cehice în Praga și s'a interdisŭ aparițiunea a trei foi cehice, dintre carĭ una a studenților. „Narodny Listy“, „Czas“ și alte câteva diare suntŭ puse sub censură și trei óre înainte de aparițiune trebue sĕ fiă revĕdute de autoritate. Cehii tinerĭ suntŭ decișĭ a continua lupta și tóte foile cehice, carĭ suntŭ oprite de a apăre în Praga, vorŭ sĕ se mute în alte orașe, unde nu e stare esceptională; ér „Narodny Listy“ vré sĕ se mute la Brün.

In tabĕra germană, în cea maghiară și în parte în cea polonă, mĕsurile guvernului Taaffe suntŭ salutate cu satisfacțiune. Ințelegemŭ acésta, dér cei ce se bucură ar trebuì sĕ se gândéscă la „adĭ mie, mâne ție!“

Pavelŭ, Pituk și Vaszary. — Nu puteamŭ și nu vreamŭ sĕ credemŭ ceea ce s'anunțase despre cererea Episcopului Pavelŭ de a se ordona contra lui cea mai strictă cercetare disciplinară din pricina acusațiunilorŭ unui nimenea — care se numesce Pituk. Ne bucurasemŭ când o fóiă ungurésca a desmințitŭ acéstă scire. Din nenorocire însĕ ea se adeveresce și étă, că stămŭ față cu monstruositatea monstruosităților: Episcopulŭ Pavelŭ ca acusatŭ, Pituk ca acusatorŭ și primatele Vaszary ca arbitru care are sĕ judece, décă Episcopulŭ românescŭ e vinovatŭ orĭ nu! Ce mai vrețĭ?

Dér étă ce cetimŭ în organulŭ guvernului *„Nemzet“*:

Episcopulŭ gr. cat. dela Oradea-mare, *Michailu Pavelŭ*, când a primitŭ cunoscință despre învinuirile, ce le ridică în contra lui preotulŭ Pituk și despre comentariile, ce le-a făcutŭ pressa asupra acestorŭ învinuirĭ, a adresatŭ către ministrulŭ Carol *Hieronymi* o hârtiă, în care declară, că nu póte sĕ supórte învinuirea de „trădare de patriă“, de aceea rógă pe guvernŭ de a ordona în contra lui strictă cercetare disciplinară. In urma acestei cererĭ, guvernulŭ în considerarea situațiunei, în care se află episcopulŭ Pavelŭ, în urma învinuirilorŭ rădicate în contra lui, a rugatŭ, cu consimțĕmêntulŭ ministrului de culte Albin Csáky, pe primatele *Vaszary*, de a duce în îndeplinire cercetarea, care a cerut'o Episcopulŭ *Pavelŭ* însușĭ, și elŭ (guvernulŭ) a trimisŭ totodată primatelui cele douĕ scrisorĭ de acusațiune înaintate de Pituk (Cui? guvernului? — Red. Gaz.) Primatele, pe care atâtŭ nepreocuparea sa în afacerĭ de administrațiă bisericéscă, câtŭ și patriotismulŭ sĕu sincerŭ, seriosŭ și marea sa autoritate bisericéscă și luméscă, îlŭ face sĕ apară ca personalitatea cea mai aptă pentru acéstă funcțiune de încredere, a primitŭ bucurosŭ funcțiunea, ce 'i s'a încredințatŭ. Episcopulŭ Pavelŭ a presentatŭ, cu scopŭ de a fi folosită în cursulŭ cercetării, o declarațiă, cuprindêndŭ mai multe colĭ, în care rĕspunde din punctŭ în punctŭ la acusațiunile ce se ridică în contra lui. Primatele va presenta în dilele acestea raportulŭ sĕu asupra resultatului cercetărei. Atuncĭ acéstă afacere, care a produsŭ o sensațiă atâtŭ de penibilă și o iritațiune atâtŭ de mare, în multe privințe în chipulŭ celŭ mai nemotivatŭ esagerată, se va înfățișa în lumina ei adevĕrată înaintea opiniunei publice, care acuma îșĭ va puté forma o judecată clară asupra întregei afacerĭ.

Procesulŭ de presă alŭ „Tribunei“.

Clușiu, 14 Septemvre n. 1893.

(Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans.“)

Discursulŭ procurorului, pe care Vi l'am schițatŭ erĭ, a produsŭ la publiculŭ maghiarŭ repețite manifestațiunĭ de aprobare, cu tóte că, bietulŭ, nu s'a distinsŭ absolutŭ de locŭ nicĭ ca inteligență, nicĭ ca oratoriă, ba icĭ colo îlŭ compătimiau chiar pentru sărăcia de spirŭ și maniera cu care a escelatŭ și de rêndulŭ acesta. Compătimirea nóstră, a Românilorŭ, se potența la gândulŭ, că elŭ, — cum însușĭ a spus'o — e de origine română, dér cu sufletulŭ a trecutŭ deja de multŭ prin mu͏ntele Eleonului renegatismului și astfelŭ nu i-a mai rĕmasŭ, decâtŭ sĕ-șĭ schimbe și numele. Pĕcatŭ, că n'a făcut'o până acum.

După pledoaria procurorului vorbesce pentru acusatulŭ Balteșŭ:

Apĕrătorulŭ Dr. **Miloș Stefanovicĭ.** Intre vii aclamațiunĭ ale publicului românŭ asistentŭ, d-lŭ Dr. Stefanovicĭ sdrobesce cu multŭ efectŭ asertiunea obrasnică a acusatorului publicŭ, că adecă unii dintre publicistii românĭ facŭ agitațiunĭ numai ca sĕ-șĭ câștige pâne. Elŭ declară, că îi trebue omului multŭ curagiu, pentru-ca sĕ se pótă opune curentului domnitorŭ, căcĭ s'ar espune judecății publice. D-lŭ apĕrătorulŭ négă, că articululŭ incriminatŭ ar fi fostŭ publicatŭ cu scopŭ de-a agita la ură pe Românĭ contra națiunei maghiare. Articululŭ se provócă mai multŭ la trecutŭ și constatată, ca faptŭ, că jobagii românĭ au fost tractațĭ tiranŭ și barbarŭ în timpurile feudalismului maghiarŭ. Rĕscóla lui Dozsa a urmatŭ în urma acestorŭ asuprirĭ neome-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Puterea vindecătóre a credinței.

Multe s'au vorbitŭ și scrisŭ despre efectulŭ miraculosŭ ce-lŭ are credința asupra vindecării diferitelorŭ bóle trupescĭ. Étă ce scrie în privința acésta renumitulŭ profesorŭ francesŭ *Charcot*, care a muritŭ în Augustŭ anulŭ curentŭ la Parisŭ:

Influența vindecătóre a credinței, de sigurŭ, că interesézä pe toțĭ medicii, căcĭ singura chiămare a artei medicale este, de-a vindeca pe bolnavŭ, ér datoria medicului este, de a cerca și folosi tóte mijlócele, dela carĭ sperézä resultatŭ.

Credința este medicamentŭ idealŭ, de óre-ce une-orĭ vindecă chiar și atuncĭ, când celelalte medicamente n'au folositŭ nimicŭ. Din causa acésta de anĭ de-a-rêndulŭ mĕ ocupŭ cu mecanismulŭ puterii de vindecare a credinței.

Pentru ca sĕ putemŭ vindeca pe cineva prin așa disa „minune“, suntŭ de lipsă doi factorĭ. Prima condițiă este starea esceptionalŭ spirituală a bolnavului, încrederea lui, ușorŭ credĕmêntulŭ sĕu și marea lui inclinare spre sugestiune; a doua condițiă este o bólă hotărîtă. Imperiulŭ puterii vindecătóre a credinței e restrînsŭ întru limite fórte strîmte; ea n'ajută decâtŭ la bólele, pentru a cărorŭ vindecare nu e de lipsă altă înrîurință decâtŭ aceea, ce-o esercézä spiritulŭ asupra corpului. Nicĭ odată puterea vindecătóre a credinței nu póte depăși aceste limite. Și nicĭ-odată n'am auditŭ, ca unŭ piciorŭ amputatŭ sĕ fi crescutŭ la locŭ în urma unei „minunĭ“, dér dimpotrivă se potŭ audi cu miile casurĭ, când în urma unei „minunĭ“ s'a vindecatŭ cutare organismŭ știrbitŭ alŭ trupului. Ómenĭ fidedemnĭ și specialiștĭ au stabilitŭ și aceea, că credința a vindecatŭ umflăturĭ și rane deschise. Eu considerŭ de corecte aceste observațiunĭ, dér de altă parte susținŭ, că afecțiunile acestea n'au fostŭ atuncĭ condiționate organicŭ, ci succesulŭ lorŭ este a-se mulțumi totŭ numai unei închipuirĭ. Odată vindecarea sgârciurilorŭ se numia „minune“, pe care o pricinuesce credința. Astădĭ deja scimŭ, că astfelŭ de stărĭ suntŭ mare parte de natură isterică și prin urmare cade de sine lucrarea supranaturală a „minunei“.

Credința nu influințézä îndată din tótă puterea ei. Oare-care bolnavŭ aude că la cutare locŭ de peregrinagiu se întêmplă vindecărĭ miraculóse. Bolnavulŭ numai în casurĭ fórte rarĭ va merge acolo. Elŭ îșĭ pune înaintea realisării intenției sale totŭ felulŭ de greutățĭ și piedecĭ, numai ca sĕ nu peregrineze îndată. Schilavului séu schiopului îi cade grea călĕtoria chiar și atuncĭ, când se află în împrejurărĭ materiale bune. La începutŭ ascultă părerea celorŭ din jurulŭ lui și e curiosŭ sĕ scie câtŭ se póte mai multe amĕnunte despre vindecările miraculóse, carĭ se întêmplă la locurile de peregrinagiu. Décă mediculŭ contradice dorinței bolnavului, séu a celorŭ ce-lŭ încunjură, atuncĭ acésta nu face decâtŭ sĕ înrădĕcineze credința bolnavului în vindecarea miraculósă. Atuncĭ urmézä pe încetulŭ la bolnavŭ disposiția, care-i face totŭ mai agreabilă influința ce-o are puterea de vindecare a credinței. Bolnavulŭ nu se mai gândesce la alt-ceva decâtŭ la peregrinagiu. Cei sĕracĭ umblă dela casă la casă după milă și spriginŭ, ca sĕ aibă din ce sĕ-șĭ acopere cheltuelile călĕtoriei. Cei avuțĭ împartŭ cu mână largă milă, ca prin facerea lorŭ de bine sĕ câștige îndurarea lui Dumnedeu. Cu toții se înțelege, imploră fierbinte vindecarea. Intre astfelŭ de împrejurărĭ starea psihică influințézä fórte multŭ starea trupéscă. In fine bolnavulŭ plécă la drumŭ. Torturatŭ trupesce, ajunge la destinațiă în modŭ fórte însĕmnatŭ inclinatŭ spiritualicesce spre sugestiune. *Barwel* dice: „Décă în sufletulŭ bolnavului e neclătită credința în vindecare, elŭ se vindecă“. Acum se spală în isvorulŭ sfântŭ, apoi se rógă érășĭ cu evlaviă; începe a lucra și influința dispozițiunilorŭ bisericescĭ făcute anume pentru a înrîuri asupra simțĕmintelorŭ—și „minunea“ se întêmplă.

Am ajunsŭ acum la întrebarea, că de ce felŭ de bolnavŭ se prinde mai ușorŭ astfelŭ de „minune“?

Din vécurile de multŭ dispărute ni-au rĕmasŭ câteva chipurĭ, carĭ representă vindecărĭ fórte miraculóse. Bolnavii suferiau mai alesŭ de sgârciurĭ. Este iertatŭ dóră a presupune, că aceste sgârciurĭ erau de natură histerică! In veculŭ XIII mormêntulŭ S-tului Ladislau era locŭ de peregrinagiu